

Beslutad av Socialfondens Övervakningskommitté

2015-01-29

Reviderad

2015-12-10

Handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020, nationella medel Programområde 3

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund	4
Beskrivning av Programområde 3	4
Beskrivning av de tre regionerna Sydsverige, Norra Mellansverige och Mellersta Norrland	4
Socialfondens nationella satsning, Programområde 3.....	10
Prioriterat område.....	10
Primära målgrupper	10
Nationella handlingsplanens bidrag till det nationella programmets mål.....	11
Genomförandet.....	12
Vägledande principer	12
Uppföljningar, utvärderingar och återföring.....	13
Horisontella principer.....	14
Främja jämställdhet mellan kvinnor och män.....	14
Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.....	14
Främja lika möjligheter och icke-diskriminering	15
Hållbar utveckling.....	15
Transnationellt samarbete	16
Fondsamordning.....	17
Framtagande	18

Inledning

Denna handlingsplan riktar sig primärt till Arbetsförmedlingen, men också till andra berörda organisationer och eventuella samarbetspartner specifikt för den nationella satsningen som sker inom ramen för Socialfondens programområde 3. För att säkerställa användningen av dessa medel, ska en satsning inom programområdet göras med utgångspunkt i den här handlingsplanen som är ett styrande dokument innehållande prioriteringar. De nationella medlen i Socialfondens programområde 3 kan enbart sökas av Arbetsförmedlingen, dock kan detta ske i samverkan med andra aktörer.

Socialfondens nationella medel för programområde 1 och 2 regleras i separat handlingsplan medan Socialfondens regionala fondmedel regleras i åtta regionala handlingsplaner. De regionala fondmedlen för programområde 3 regleras i de regionala handlingsplanerna för Sydsverige, Norra Mellansverige samt Mellersta Norrland. Samtliga av Socialfondens insatser genomförs inom ramen för ett operationellt program och ligger i linje med Europa 2020-strategins centrala mål.

Handlingsplanen är fastställd av Övervakningskommittén och kan vid behov revideras.

Bakgrund

I februari 2013 beslutade Europeiska rådet att utforma ett särskilt sysselsättningsinitiativ för unga (kallat initiativet) för att öka det befintliga ekonomiska stödet från EU till de regioner och enskilda personer som har drabbats hårdast när det gäller ungdomsarbetslöshet och inaktivitet. Initiativet förstärker det stöd som ges av Europeiska socialfonden för genomförandet av åtgärderna inom ungdomssysselsättning och stöder alltså genomförandet av ungdomsgarantin. Detta görs genom finansiering av verksamheter som direkt hjälper unga som varken arbetar eller studerar.

Beskrivning av Programområde 3

Syftet med sysselsättningsinitiativet för unga är att ge ekonomiskt stöd till de medlemsstater som har den högsta ungdomsarbetslösheten och tilldelas de regioner där ungdomsarbetslösheten översteg 25 procent under 2012 och för de medlemsstater där ungdomsarbetslösheten steg med mer än 30 procent under 2012 (artikel 16 i ESF-förordningen). I Sverige omfattas regionerna Sydsverige, Norra Mellansverige samt Mellersta Norrland av stödet.

Medlen för initiativet utgörs av en särskild EU-budgetpost för ungdomssysselsättning (även kallat det särskilda anslaget för sysselsättningsinitiativet för unga) samt medel från de nationella ESF-anslagen. Medlemsstaterna måste också tillhandahålla medel som nationell samfinansiering för ESF-delen (nationell medfinansiering). Initiativet genomförs i dess helhet genom ett särskilt insatsområde inom det nationella Socialfondsprogrammet, Programområde 3. Detta insatsområde består enbart av det särskilda anslaget för initiativet och motsvarande ESF-medel.

Hälften av medlen i Programområde 3 tilldelas på nationell nivå och kan bara sökas av Arbetsförmedlingen medan resterande medel tilldelas på regional nivå. Samtliga satsningar inom programområde 3 får dock endast omfatta de tre regioner som nämnts ovan.

Initiativet (såväl medlen från den särskilda budgetposten som motsvarande ESF-medel och dess nationella medfinansiering) ger stöd direkt till individer och inte strukturer eller system. När det gäller kopplingen mellan initiativet och ungdomsgarantisystemen kan initiativet således enbart ge ekonomiskt stöd till åtgärder som syftar till direkt tillhandahållande av arbetstillfällen, lärlingsplatser, praktikplatser eller fortsatt utbildning för målgruppen i de regioner som är berättigade till stöd från initiativet.

I skäl 11 i ESF-förordningen görs en tydlig koppling till rekommendationen om en ungdomsgaranti. Tillsammans med resultatindikatorerna för initiativet i bilaga II till ESF-förordningen ger detta tydligt fokus på den integration som ska uppnås genom högkvalitativa insatser direkt för målgruppen.

Beskrivning av de tre regionerna Sydsverige, Norra Mellansverige och Mellersta Norrland

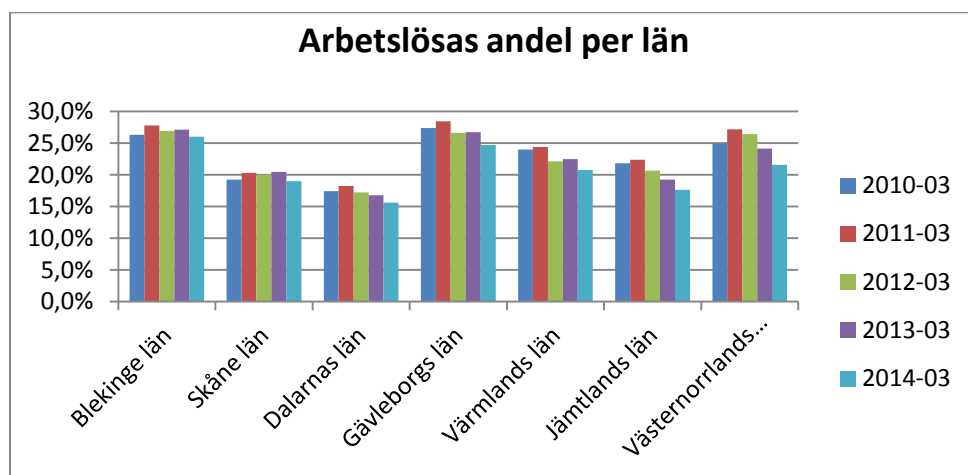
Socialfonden genomförs i åtta geografiska områden med sinsemellan varierande utmaningar och styrkor. Tre av dessa områden omfattas av programområde 3, så som framgått ovan. Inför programperioden har regionalt tillväxtansvariga i varje programområde tagit fram en socioekonomisk analys som beskriver respektive områdes utmaningar och styrkor. Analysen har legat till grund för framtagandet av de regionala handlingsplanerna och preciserat regionens utmaningar och pekar ut inriktningen för Socialfondens insatser. Nedan presenteras några axplock hämtade från dessa analyser som en överblick och bas för denna handlingsplans prioriterade områden. Även

respektive regions valda prioriterade områden för de regionala Socialfondsmedlen inom ramen för Programområde 3 presenteras, då de är av betydelse även för denna handlingsplans prioriteringar. För en mer komplett analys innehållande källor hänvisas till dessa analyser i helhet, vilka återfinns i respektive regional handlingsplan.

För att möta demografiska utmaningar och bidra till att bryta könsstereotypa mönster på arbetsmarknaden har all statistik och analys ett köns-, integrations- och ungdomsperspektiv så långt det är möjligt. Enligt det nationella programmet bör tillämpning i programgenomförandet ske genom den europeiska standarden för jämställdhetsintegrering (Gender Cop¹).

Arbetsförmedlingens statistik visar att antalet unga (18- 24 år) i Sverige har under de senaste tio åren (2003-2013) ökat med 25 procent (ca 178000 personer) samtidigt som invandringen har ökat med cirka 42 procent i åldersspannet 18-64 år. Det innebär att konkurrensen om ingångsjobben har blivit tuffare och de som drabbats allra hårdast är personer utan tidigare erfarenhet på arbetsmarknaden. Ungdomskullarna som är på väg in på arbetsmarknaden minskar dock de kommande åren. Men risken finns att de unga som är arbetslösa nu, fastnar i arbetslöshet även när konjunkturen vänder ifall åtgärder inte sätts in i tid.

Regionerna Sydsverige, Norra Mellansverige samt Mellersta Norrland² har en hög ungdomsarbetslöshet jämfört med rikets 15,4 procent i mars 2014.

Figur 1: Arbetslösas andel av den registerbaserade arbetskraften mars månad 2010-2014 (Källa: PM Arbetsförmedlingen 2014-06-23, Sysselsättningsinitiativet för unga - konsekvenser för Arbetsförmedlingen gällande förändrat budgetläge)

Sydsverige

Arbetsmarknadsläget/regionala förutsättningar generellt

Branschstrukturen i Sydsverige påminner starkt om riket i övrigt. De största branscherna, mätt i antalet sysselsatta, är "vård- och omsorg samt sociala tjänster", "handel", "tillverkning och utvinning", "företagstjänster" samt "utbildning". Dessa sex branscher svarar för 64 procent av sysselsättningen i Sydsverige medan de svarar för 63 procent i riket. Den långsiktiga trenden är att

¹ <http://standard.gendercop.com/national-policy/operational-programmes/analysis/socio-economic-analysis/>

² Sydsverige: Skåne och Blekinge län; Norra Mellansverige: Dalarnas, Gävleborg och Värmlands län samt Mellersta Norrland: Jämtland och Västernorrland län

sysselsättningen inom tillverkningsindustri och jordbruk minskar, medan antalet sysselsatta inom byggnadsindustri och tjänstesektorer som företagstjänster, handel och hotell- och restaurang ökar. I Sydsverige har många industritunga kommuner i framför allt nordöstra Skåne och Blekinge haft svårt att upprätthålla sysselsättningen. Skåne hade 2012 den lägsta sysselsättningsgraden i landet medan Blekinge låg på plats 19 bland rikets 21 län. Bakom den låga sysselsättningsgraden i Skåne ligger en snabb tillväxt av såväl sysselsättning som av befolkningen i förvärsarbetande ålder. Blekinge följer en annan utvecklingsbana. Blekinge har haft en svag sysselsättningsutveckling, men även en krympande befolkning i förvärsarbetande ålder, vilket bidragit till att hålla sysselsättningsgraden uppe.

Utbildningsnivån

I en nationell kontext har Skåne och Blekinge något högre andel lågutbildade än genomsnittslänet i Sverige. Liksom i riket i övrigt fångas nästan alla elever som slutar grundskola upp i insatser inom utbildningssystemet, antingen i gymnasieskolans ordinarie program eller i de introduktionsprogram som ersatt det individuella programmet. Andelen elever som saknar behörighet till gymnasieskola är något högre i Sydsverige, en femtedel av alla elever hade inte fullföljt sin gymnasieutbildning innan det år de fyllt 20.

Ungdomsarbetslöshet

Den höga andelen unga arbetslösa är en stor utmaning för Skåne och Blekinge. Samtidigt är tillgången till en ung arbetskraft en stor fördel för regionens arbetsmarknad. När den äldre befolkningen lämnar arbetsmarknaden är den yngre arbetskraften den självklara ersättaren. Den stora utmaningen för att lösa ungdomsarbetslösheten är således att tillvarata den potential som finns tillgänglig bland unga arbetslösa och omsätta den i arbetskraft. Problematiken är mångfacetterad och det är viktigt att skapa nya och bredare vägar till jobb för unga, både genom att påverka efterfrågesidan på arbetsmarknaden, d.v.s. öka antalet lediga tjänster på arbetsmarknaden och göra tjänsterna tillgängliga för unga, samt på utbudssidan genom att påverka ungdomars kompetens så att de matchar de kvalifikationskrav som efterfrågas.

Planerade prioriteringar och insatser med Socialfondens regionala medel, PO 3

I Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Sydsverige presenteras prioriteringar för satsningar med Socialfonden regionala medel specifikt för denna region inom ramen för Programområde 3. Dessa är följande:

- breda samverkansprojekt som bidrar till att utveckla systematisk samverkan kring målgruppen och en strukturell och långsiktig förändring
- stödjande insatser med dokumenterat goda resultat
- utöka befintliga/ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser så att dessa i ökad utsträckning når ut till ungdomar som varken arbetar eller studerar, bl.a. genom uppsökande aktiviteter
- Insatser med inriktning mot målgrupperna unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, som är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv i form av studie- och yrkesvägledning inom grundskolan

- öka ungas inträde och etablering på arbetsmarknaden exempelvis anordnande av feriearbete och praktikplatser eller förmedlande av kunskap om hur man kan bygga arbetsrelevanta nätverk eller arbetsplatsförlagda utbildningsinsatser
- främja ungas geografiska- liksom yrkes- och branschmässiga mobilitet på arbetsmarknaden
- förebyggande insatser för att få unga att fullfölja sina studier samt insatser som bidrar till ungas återgång till studier
- stimulera unga till entreprenörskap och start av företag.

Norra Mellansverige

Arbetsmarknadsläget/regionala förutsättningar generellt

Branschstrukturen i Norra Mellansveriges uppvisar en arbetsmarknad med förhållandevis fler arbetstillfällen inom tillverkningsindustri, primärnärningar samt offentlig vård- och omsorg jämfört med riket. Samtidigt är det färre inslag av de övriga kunskapsintensiva tjänsterna. Regionen genomgår för närvarande en omställning från industrisamhälle till tjänste- och kunskapsamhälle. Strukturomvandlingar av detta slag brukar på kort sikt kännetecknas av problem som hög arbetslöshet och höga kostnader för utbildning, vilket är utmaningar som Norra Mellansverige nu står inför. Regionens relativt smala branschutbud pekar dessutom på att utmaningarna blir större än vad de varit i regioner där motsvarande strukturomvandlingar redan skett. På längre sikt kan dock förändringarna ge positiv effekt och nya möjligheter i form av högre kompetens, sysselsättning och befolkningstillväxt. Detta under förutsättning att kunskapsutvecklingen fortsätter att stimuleras.

Utbildningsnivån

Länen i Norra Mellansverige tillhör de i Sverige som har lägst andel högutbildade, d.v.s. personer med en eftergymnasial utbildning längre än tre år. Bland kvinnor är andelen något högre, 23 procent, än bland män och börjar närma sig rikets nivå på 29 procent. Bland män är siffran lägre, endast 13 procent av männen i Norra Mellansverige har en eftergymnasial utbildning längre än tre år. Detta jämfört med rikets nivå som är 21 procent. Man kan dock se att utbildningsnivån har ökat eftersom andelen med högskoleutbildning är högre bland de yngre ålderskategorierna. Statistiken visar att tendensen jämfört med riket, likaväl som skillnader mellan kvinnor och män, befästs tidigt i skolgången. Den låga utbildningsnivån hänger samman med att utbildning traditionellt har värderats lågt i regionen. Det finns en tradition i Norra Mellansverige av att det är bättre att "arbeta sig upp" än att vidareutbilda sig och många av dagens unga har föräldrar som har förvärvsarbetat hela livet utan hjälp av högre utbildning. En utmaning för Norra Mellansverige är att öka andelen unga som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet. Läget idag (läsåret 2012/2013) är sämre i Norra Mellansverige än i riket som helhet. Det råder dock stora skillnader inom regionen, både mellan län och mellan olika grupper. Gävleborg har lägst andel som uppnått mål i alla ämnen, 76 procent, Dalarna ligger dock över riksgenomsnittet (81 procent) med 82 procent medan Värmland ligger strax under med 80 procent. Dalarna har dock, precis som Gävleborg, betydligt sämre resultat bland unga med utländsk bakgrund, 42 respektive 40 procent medan Värmland ligger högre än riksgenomsnittet. Bland de som är födda utanför Sverige och som kom hit efter årskurs 1 är andelen som är behöriga till gymnasieskolan särskilt låg. Ungdomar med föräldrar med låg utbildningsbakgrund oavsett övrig bakgrund har låg måluppfyllelse i framförallt Dalarna och Gävleborg.

Ungdomsarbetslöshet

Ungdomsarbetslösheten i Norra Mellansverige är hög i Gävleborg och Värmland jämfört med riket medan den i Dalarna är lägre än i riket i genomsnitt. Det kan förklaras med besöksnäringens betydelse i Dalarna, en näring som sysselsätter många unga. De arbetslösa ungdomarna är en heterogen grupp, där det finns individer som står både relativt nära arbetsmarknaden och individer som står mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Den senare gruppen är överrepresenterad av unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, är född utrikes eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Planerade prioriteringar och insatser med Socialfondens regionala medel, PO 3

I Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Norra Mellansverige presenteras prioriteringar för satsningar med Socialfonden regionala medel specifikt för denna region inom ramen för Programområde 3. Dessa är följande:

- förebygga avhopp och stödja unga som hoppat av eller inte klarat måluppfyllelsen i grund- och/eller gymnasieskola.
- öka individens anställningsbarhet exempelvis via utbildning, stöd i genomförandet av utbildning, arbetsplatsförlagd utbildning, lärlingsalternativ, yrkesintroduktion, praktik, arbetslivsinriktad rehabilitering samt andra förberedande insatser.
- stärka entreprenörskap genom utveckling individuella stödinsatser inom exempelvis arbetsintegrerande sociala företag
- stärka ensamkommande flyktingbarns introduktion till studier och arbete.

Mellersta Norrland

Arbetsmarknadsläget/regionala förutsättningar generellt

Branschstrukturen i Mellersta Norrland visar att huvuddelen av jobben i finns i ett fåtal näringar. Omkring hälften av alla arbetstillfällen finns inom vård, skola och omsorg och i bygg och tillverkningsindustrin. I dessa näringar är också könssegregeringen av arbetsmarknaden tydlig. Det finns en stor majoritet av män i tillverkningsindustri och i byggsektorn medan vård- och utbildningssektorerna domineras av kvinnor och till viss del även i utbildningssektorn, framför allt på grundskolenivå. Näringslivet är sedan länge en blandning av små företag i varierande branscher och av stora skogs- och tillverkningsindustrier. De större industriernas behov av arbetskraft har sedan årtionden tillbaka minskat till följd av strukturomvandling och rationaliseringar. Samtidigt har arbetskraftsbehoven ökat inom både den privata och den offentliga tjänstesektorn. Dessa sektorer har under de kommande åren behov av att rekrytera personal för att ersätta pensionsavgångarna. De nya jobben kommer främst att skapas i små och medelstora företag.

Utbildningsnivån

Andelen högutbildade i Mellersta Norrland är lägre än riksgenomsnittet. I regionen finns ett överskott på de flesta stora gymnasieyrkena och ett ökande behov av högskoleyrkena. Den låga utbildningsnivån i arbetskraftsutbudet i kombination med ökande kompetenskrav vid

ersättningsrekryteringar gör att matchningsproblematiken tilltar. Över 13 procent av eleverna i grundskolan 2013 kunde inte antas till gymnasieutbildningar på grund av ofullständiga slutbetyg. Andelen unga med slutbetyg från gymnasiet har också minskat sedan ett antal år tillbaka. Dessutom finns det en grupp unga som varken arbetar eller studerar och som därför är svåra att fånga upp i statistiska sammanhang. Regionen har alltså ett visst mörkertal när vi uttalar oss om andel unga som saknar slutbetyg från gymnasiet. Andelen elever med slutbetyg från gymnasiet har minskat med 6 procent sedan 2007, från 91 till cirka 85 procent. Jämförs hela populationen i en årskull ser det ut som regionen har en ökning i andel elever med slutbetyg, från 76 procent till 83 procent 2013. En av förklaringarna kan vara att fler unga fångas upp i utbildning, samtidigt innebär det en tolkning om att skolan har fler elever inskrivna med problem att klara utbildningen. Sammantaget ges bilden av att allt fler elever går ut gymnasiet utan slutbetyg. Med den redovisade statistiken är poängen att uppmärksamma en särskilt sårbar grupp i åldern 16-19 år, i synnerhet unga män utan vare sig grundskole- eller gymnasiebetyg.

Ungdomsarbetslöshet

Närmare 25 procent av de unga är arbetslösa. Sett till åldersgruppen 18-24 år var över 4000 unga utan sysselsättning våren 2014. Nästan 60 procent av dem bor i städerna, varav cirka 1200 i Sundsvalls kommun. Fjällkommunernas säsongarbeten gör att många unga har sysselsättning en del av året. Samtidigt flyttar unga från fjäll- och inlandskommunerna, merparten kvinnor. Bland de unga som väljer att bo kvar är över en fjärdedel utan sysselsättning, bland unga män är sju av tio arbetslösa. I städerna är siffran sex av tio. Även om unga arbetslösa till sin numerär är färre i inlandskommunerna befinner sig över 1000 unga i arbetslöshet, varav mer än hälften bor i Kramfors och Sollefteå. I snitt uppgick ungdomsarbetslösheten i regionen till 21 procent, snittet i riket var 16,7 procent. Jämförs kommungrupperna i utgången av mars 2014 var ungdomsarbetslösheten 16 procent i fjällkommunerna, 28 procent i inlands- och kustkommuner och 21 procent i städerna.

Planerade prioriteringar och insatser med Socialfondens regionala medel, PO 3

I Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden 2014-2020 i Mellersta Norrland presenteras prioriteringar för satsningar med Socialfonden regionala medel specifikt för denna region inom ramen för Programområde 3. Dessa är följande:

- förberedande insatser som ökar möjligheten för unga att få exempelvis praktik, lärlingsplats eller yrkesintroduktionsanställning
- öka individens anställningsbarhet genom stöd i genomförandet av olika insatser, exempelvis utbildning, arbetsplatsförlagd utbildning, praktik och arbetslivsinriktad rehabilitering
- stärka utrikesfödda ungas möjligheter till studier och arbete
- kvalitativa och individuella insatser till de unga som bedöms riskera att hamna i långtidsarbetslöshet
- insatser för unga med en funktionsnedsättning för att underlätta övergången till arbete
- motivera och stödja unga att fullfölja grund- och gymnasieutbildning
- tillvarata och synliggöra deltagarnas formella och informella kunskaper

Socialfondens nationella satsning, Programområde 3

Från de regionala analyserna kan bland annat konstateras att matchningen behöver förbättras och att kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad behöver förstärkas. Analyserna pekar även på vikten av fullföljda gymnasiestudier och på behov av studieförberedande och uppsökande insatser samt av tidiga insatser, som syftar till att motverka och förebygga elevers avhopp från gymnasieskolan. Förutom utbildningsproblematiken är även problematiken ofta kopplad till bostadssituationen, bristfälliga kommunikationer och avsaknad av körkort som faktorer som försvårar ungas etableringsmöjligheter. Problematiken förstärks av den könssegregering som råder på arbetsmarknaden och unga kvinnors och mäns många gånger könsstereotypa studie- och yrkesval.

En viktig utgångspunkt för denna handlingsplans valda prioritering är att satsningen så långt det är möjligt ska komplettera valda prioriterade satsningar för de regionala medlen inom programområdet. Detta medför också att de prioriterade områdena för denna handlingsplan valts med hänsyn till Arbetsförmedlingens ordinarie verksamhetsområden och målgrupp.

Prioriterat område

- **Öka unga kvinnors och mäns anställningsbarhet genom förberedande verksamhet och sysselsättning:** Insatserna ska eftersträva att unga arbetssökande erbjuds ett riktigt jobb, en praktikplats, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av dessa. Prioriterat är förberedande verksamhet samt ökade arbetsmarknadskontakter genom att utöka befintliga/ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser. Prioriterat är också insatser som främjar unga kvinnors och mäns geografiska- samt yrkes- och branschmässiga mobilitet på arbetsmarknaden, vilket bland annat innebär att satsningens insatser ska utformas så att de bidrar till att minska traditionellt könsbundna yrkesval hos unga och/eller öka genusmedvetenheten inom det stöd som ges till individen. Erfarenheter från det Socialfondsfinansierade projektet Unga In ska beaktas och tillvaratas i de delar där satsningen visar på dokumenterat goda resultat.

Insatser med en hög grad av individanpassning kan stärkas genom utvecklad och relevant samverkan med berörda myndigheter, näringsliv och civilsamhällets organisationer. Samverkan bör därför ske där så bedöms vara relevant för satsningen. Även samverkan med utbildningssystemet kan ske där så bedöms vara relevant för satsningen, framförallt för att möjliggöra ungas återgång till studier.

Däremot är insatser för att förebygga skolavhopp och direkta utbildningsaktiviteter för de yngre deltagarna inom målgruppen samt insatser kopplade till det kommunala aktivitetsansvaret ej prioriterat för denna satsning. Dessa insatser ska i första hand ske inom ramen för de regionala satsningarna. Samverkan mellan den nationella och de regionala satsningarna ska emellertid eftersträvas.

Primära målgrupper

Insatser med Socialfondens nationella medel, Programområde 3 riktas mot den målgrupp som anges i det nationella Socialfondsprogrammets programområde 3. Primär målgrupp för denna satsning är unga som är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Nationella handlingsplanens bidrag till det nationella programmets mål³

Då satsningen som regleras i denna handlingsplan omfattar hälften av programmedlen för Programområde 3 förväntas dess insatser i hög grad bidra till det nationella Socialfondsprogrammets mål för programområdet. Därför sätts inga ytterligare mål som är specifika för denna handlingsplan. Till det nationella målet finns ett kvantitativt målvärde kopplat, vilket är specifikt för satsningen med nationella medel i Programområde 3.

Investeringsprioritering 8.2

Varaktig integration på arbetsmarknaden för ungdomar, särskilt de som inte arbetar eller studerar inklusive ungdomar som löper risk för social utestängning och ungdomar från marginaliserade grupper, vilket inbegriper genomförandet av ungdomsgarantin.

Nationellt mål 3.1: Öka sysselsättningen och deltagande i utbildning hos unga (15-24 år) arbetslösa kvinnor och män och andra unga som varken arbetar eller studerar.

Kvantitativt målvärde: Arbetslösa deltagare: 210 000 (varav hälften fördelas nationellt, men där samtliga satsningar inom programområde 3 fördelas på de tre regionerna Sydsverige, Norra Mellansverige samt Mellersta Norrland)

Förväntade resultat för programområde 3, regionala och nationella medel

- Ökad sysselsättning och deltagande i utbildning bland unga, särskilt bland de som löper störst risk för långtidsarbetslöshet och framtida arbetsmarknadsrelaterade problem.
- Minskad inaktivitet bland arbetslösa unga kvinnor och män, framförallt de unga som är inaktiva.
- Ökat antal företag som startas av unga som varken arbetar eller studerar (ej prioriterat för satsningen med nationella medel)

---

³ Europeiska Socialfonden i Sverige genomförs via tre programområden: PO 1 – kompetensförsörjning, PO 2 – öka övergångarna till arbete, samt PO 3 – sysselsättningsinitiativet för unga. Denna handlingsplan omfattar satsningar för programområde 3. För varje programområde finns angivna kvalitativa mål och kvantitativa målvärden. De är i sin tur kopplade till investeringsprioriteringar utformade av kommissionen utifrån elva tematiska mål i det gemensamma ramverket för de Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna).

Genomförandet

Genomförandet av Programområde 3 specifikt för de nationellt tilldelade medlen sker i form av en enda stor satsning. Denna är dock uppdelad i två steg där varje steg utgörs av ett separat projekt⁴. Det första steget pågår under perioden september 2014 till mars 2015 och ses som en pilotverksamhet genom en avgränsning till några kommuner i varje berörd region. Det andra steget pågår under perioden april 2015 till juni 2018 där pilotverksamheten skalas upp och överförs till fler kommuner.

Den nationella satsningen med Socialfondens medel i Programområde 3 kan endast sökas av Arbetsförmedlingen, dock kan detta ske i samverkan med andra aktörer⁵. Satsningen initieras genom att Svenska ESF-rådet erbjuder Arbetsförmedlingen att inkomma med ansökan i samband med varje respektive steg. Därmed sker inga utlysningar i samband med satsningen.

Vägledande principer

Vägledande principer för projekturval som presenteras i det nationella Socialfondsprogrammet ligger till grund för bedömningen av vilka projekt som har bäst förutsättningar att bidra till programmets mål och som därmed ska beviljas medel. Denna handlingsplan ligger dock endast till grund för en satsning, vilken inte står i konkurrens till andra projekt/ansökningar. Men då denna satsning ska bedömas utifrån dess förutsättningar att bidra till programmets mål på motsvarande sätt som när övriga bedömningar av ansökningar görs, följer ett antal vägledande principer även i denna handlingsplan. Arbetsförmedlingens satsning kommer alltså att bedömas utifrån de vägledande principer som anges i detta avsnitt.

Till grund för bedömning ligger, förutom nedanstående principer, samtliga vägledande principer för urval av insatser inom programområde 1, 2 och 3 som anges i det nationella Socialfondsprogrammet. Även avsnitten; *Uppföljningar och effektutvärderingar samt återföring* och *Horisontella principer* utgör tillsammans med nedanstående principer, bedömningsgrunder för satsningen.

Bedömningen görs utifrån principerna:

- att satsningen tillvaratar och utgår från befintliga koncept eller organiseringsformer i så stor utsträckning som möjligt, men att de vid behov kan anpassas till aktuellt sammanhang och aktuell målgrupp
- att satsningen organiseras med flera nivåer (lokalt, regionalt och nationellt)
- att satsningen utgår från en tydlig projektlogik som visar på sambandet mellan arbetsmetoder, mål och effekter
- att resultat av tidigare insatser, projekt, forskning eller utredningar tillvaratas som grund för satsningen

---

⁴ Svenska ESF-rådet kommer att fatta beslut årsvis av steg 2 av budgettekniska skäl, men ska operativt betraktas som ett projekt.

⁵ Se Nationellt socialfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning 2014-2020.

Uppföljningar, utvärderingar och återföring

Genomförandet av Socialfonden kommer att följas upp och utvärderas enligt programmets mål och specifikation. Det är viktigt att säkerställa att nödvändig information kan samlas in på ett systematiskt sätt och att rapporteringen gör det möjligt att jämföra olika insatser. Dokumentation ska göras av varje deltagare som deltagit i en insats. Resultaten ska återföras till relevanta aktörer för satsningarna. Resultatet ska också kunna fungera som beslutsunderlag. Därför är det viktigt att säkerställa att det finns kompetens och resurser för att ta tillvara de resultat och erfarenheter som framkommer.

Vägledande för att möjliggöra utvärderingen inom ramen för denna satsning är följande:

- Att former för uppföljningen utformas av projektägaren i samråd med Svenska ESF-rådet.
- Att problemet analyseras samt att det tydliggörs hur den föreslagna insatsen och dess mål kan förväntas påverka problemet. Detta för att det ska vara möjligt att i förväg säkerställa en rimlig koppling mellan insats och förväntade effekter och att i efterhand kunna testa dessa kopplingar och dra lärdomar av insatsen.
- Att förutsättningar för utvärdering skapas redan i utformningen av själva satsningen.
- Att insatserna har tydliga och utvärderingsbara mål
- Att de horisontella principerna finns med i utvärderingen och att det finns utvärderingskapacitet med den kompetensen

Horisontella principer

Utgångspunkten för den nationella satsningen, Programområde 3 är att de horisontella principerna ska integreras i det aktuella projektet och genomsyra samtliga insatser som görs. Alla horisontella principer är lika viktiga för att målen för Europa 2020-strategin ska uppnås. Däremot bidrar de horisontella principerna i olika grad till det prioriterade området i handlingsplanen och är därför vägledande på olika sätt. De horisontella principerna återfinns också i det nationella programmets vägledande principer för urval av insatser.

Främja jämställdhet mellan kvinnor och män

Socialfonden ska bidra till lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden. Jämställdhet ska främjas genom integrering av jämställdhetsprincipen på alla områden och genom särskilda åtgärder som inriktas på att varaktigt öka kvinnors och mäns deltagande och stärka deras ställning på arbetsmarknaden, minska könsdiskriminering på arbetsmarknaden, bekämpa könsstereotyper inom utbildningen och göra det lättare för män och kvinnor att kombinera arbete och privatliv.

Inför satsningarna med Socialfondens nationella medel i Programområde 3 tas särskilt fasta på insatser som, inom ramen för det nationella Socialfondsprogrammet, bidrar till att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden, framför allt avseende könsstereotypa yrkesval.

Vägledande för den nationella satsningen, Programområde 3 är:

- Att satsningen genomgående integrerar ett jämställdhetsperspektiv. Detta innebär att det finns en tydlig jämställdhetsanalys i problembeskrivningen och att analysens jämställdhetsproblem synliggörs både i uppsatta mål och projektgenomförande (till exempel i relation till underrepresenterat kön och resursfördelning mellan kvinnor och män).

Könsuppdelad statistik är en nödvändighet för att göra det möjligt att kvalitetssäkra styrningen av arbetet mot de jämställdhetspolitiska målen. Därför är bakomliggande statistiskt och analys för denna handlingsplan presenterad efter kön. Könsuppdelad statistik innebär att alla resultat, såväl texter som tabeller och diagram, genomgående ska presenteras utifrån kön om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Från Socialfonden 2007-2013 hämtas erfarenheter kring den horisontella principen om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Det är av största vikt att fortsätta och att förstärka det arbete som gjorts. Socialfondens nationella satsning, Programområde 3 lägger därför stor vikt vid den horisontella principen för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Den nationella satsningen ska alltså bidra till en tillgänglig arbetsmarknad för personer med funktionsnedsättning, men också lyfta fram konsekvenserna av de hinder som förekommer på arbetsmarknaden.

Vägledande för den nationella satsningen, Programområde 3 är, i enlighet med det nationella socialfondsprogrammets intentioner, följande:

- 1.) Projektet ska beakta tillgänglighetsperspektivet i syfte att säkerställa att vissa grupper inte exkluderas.
- 2.) Projektet ska bidra till en fördjupad kompetens om tillgänglighetsperspektivet bland samtliga av programmets målgrupper, inklusive projektpersonalen.

Främja lika möjligheter och icke-diskriminering

De horisontella principerna är en förutsättning för att målen för Europa 2020-strategin ska uppnås. Ovan har särskilt diskrimineringsgrunderna kön och funktionshinder lyfts fram. Utgångspunkten för den nationella satsningen, Programområde 3 är dock att denna ska främja lika möjligheter och icke-diskriminering generellt i arbetslivet oavsett diskrimineringsgrund. Från den 1 januari 2015 utgör även bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning en ny form av diskriminering. Förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet gäller inom de flesta samhällsområden inklusive arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Den nationella satsningen ska även beakta hur flera normer samverkar med varandra och påverkar en individs möjligheter i ett givet sammanhang.

Den uppdelning mellan kvinnor och män som görs i handlingsplanen är inte oproblematisk ur ett icke-diskrimineringsperspektiv, då den följer den så kallade tvåkönsnormen. Att handlingsplanen utgår från en tvådelad könsuppdelning beror på att officiell statistik bygger på denna uppdelning och att man kategoriseras som antingen man eller kvinna för att kunna få ett personnummer. Normkritik handlar om att vara medveten om exkluderande strukturer. Genom denna medvetenhet tydliggörs normer och det blir möjligt att öka individens möjliga livsval och handlingsutrymme.

De nationella satsningarna ska, i enlighet med det nationella socialfondsprogrammets intentioner, främja lika möjligheter och icke-diskriminering genom följande:

- 1.) Projektet ska utföras på ett sådant sätt att det främjar lika möjligheter och säkerställer att diskriminering inte förekommer i syfte att säkerställa att vissa grupper inte exkluderas.
- 2.) Projektet ska bidra till en fördjupad kompetens som främjar lika möjligheter, icke-diskriminering och tillämpning av normkritik bland programmets målgrupper, inklusive projektpersonalen.

Hållbar utveckling

Europa 2020-strategins klimat- och energimål handlar om att utsläppen av växthusgaser ska minskas, att andelen förnybar energi ska öka samt att primär energianvändning ska minska. Detta innebär att även den horisontella principen Hållbar utveckling ska beaktas.

Rent konkret kan det handla om att man inom ramen för projektet utforma en miljöpolicy och att miljöhänsyn tas i samband med resor och i upphandlingar. Det kan också handla om kompetensutveckling för målgruppen, som i ett längre perspektiv kan bidra till en övergång till en mer koldioxidsnål ekonomi och till framväxten av nya gröna jobb.

Transnationellt samarbete

I EU 2020-strategin betonas vikten av ett närmare samarbete mellan unionens medlemmar för att uppnå målen för smart, hållbar och inkluderande tillväxt för alla. Socialfonden stödjer transnationella aktiviteter, där målgrupperna finns i minst ytterligare en annan medlemsstat.

Inom ramen för denna handlingsplan är transnationella insatser möjliga endast om de är mycket väl motiverade och bidrar med ett direkt mervärde för målgruppen, exempelvis i form av mobilitet.

Fondsamordning

Där så är relevant ska insatser som finansieras inom ramen för Socialfonden 2014-2020 samordnas mellan Socialfonden och Regionalfonden, men även till Landsbygdsfonden, Havs- och fiskerifonden samt andra relevanta fonder.

Inom ramen för denna handlingsplan bedöms inte fondsamordning vara aktuell, men är möjligt om särskilt mervärde kan påvisas.

Framtagande

Svenska ESF-rådet har haft regeringens uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan för att ange övergripande prioriteringar för användningen av Socialfondens andel nationella medel i Programområde 3. Planen har utformats i dialog mellan svenska ESF-rådet och Arbetsförmedlingen.

Det nationella programmets omvärldsanalys, behovsanalys och målgruppsanalys har legat till grund för handlingsplanens prioriterade områden tillsammans med de tre socioekonomiska analyser som legat till grund för framtagandet av de regionala handlingsplanerna för de tre aktuella regionerna. Utöver analyserna, har även erfarenheter tillvaratagits från det pilotprojekt som Arbetsförmedlingen påbörjat under hösten 2014 inom ramen för Programområdet.

Projektledaren för det europeiska lärandenätverket Gender CoP har tillsammans med sakkunniga bistått för att säkerställa att jämställdhetsperspektivet beaktats i handlingsplanens olika delar.